

اقدام خودجوش روستاییان برای علوفه‌رسانی به حیات وحش

در 140 کیلومتری جنوب شرق شاهرود و 24 کیلومتری شهر «بیارجمند» در سمنان، روستای زیبایی قرار دارد که تا همین 8-9 سال پیش یکی از بن بست‌ترین روستاهای منطقه بوده و کمتر کسی نامی از آن به گوشش خورده بود.

تاریخ: ۱۶ دی ۱۳۹۵ - ۰۱:۴۸

کد خبر: ۶۱۱۵۴۷

روزنامه ایران: در 140 کیلومتری جنوب شرق شاهرود و 24 کیلومتری شهر «بیارجمند» در سمنان، روستای زیبایی قرار دارد که تا همین 8-9 سال پیش یکی از بن بست‌ترین روستاهای منطقه بوده و کمتر کسی نامی از آن به گوشش خورده بود. ساکنان روستای «قلعه بالا» معیشتشان را از راه دامداری و چرای دام در پارک ملی و ذخیره گاه زیست کره توران و بعضاً شکار وحش تأمین می‌کردند اما حالا اهالی این روستا معیشتشان مستقیماً به حیات وحش و پارک ملی گره خورده و خود به یکی از مدافعان جدی و سرسخت حیات وحش تبدیل شده‌اند به طوری که سه روز قبل و در حالی که بسیاری از حیات وحش سرمازده پارک ملی توران برای چرا و تأمین غذا به حریم روستا پناه آورده بودند، جمع کثیری از پیرمرد و پیرزنان و جوانان روستایی با حمل دهها کیلو علوفه به استقبال آنها رفته و برایشان علوفه ریختند.

قلعه بالایی‌ها با همت یکی دو تا از گروههای غیر دولتی محیط زیستی و پشتیبانی مالی برنامه کمک‌های کوچک (SGP) سازمان ملل در 8 سال گذشته، حالا چنان توانمند شده‌اند که روستایشان یکی از روستاهای هدف گردشگری شده و هرساله پذیرای بیش از 10 هزار گردشگر داخلی و خارجی است. طبیعت گردان داخلی و خارجی به عشق مشاهده یوزپلنگ ایرانی و تماشای گله‌های گورخر آسیایی، زاغ بور، پلنگ، کل و بز و قوچ و میش در گروههای مجزا به روستا می‌آیند و با اقامت چند روزه‌شان در اقامتگاههای بوم گردی روستایی، نه تنها چرخ اقتصاد روستا را به حرکت انداخته‌اند بلکه موجب آشتی مردم با طبیعت و جلب حمایت‌های مردمی از حیات وحش شده‌اند.

علی احمدی، ساکن روستای قلعه بالا که خانه‌اش را به اقامتگاه و سفره خانه سنتی تبدیل کرده است در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید: از وقتی اقامتگاهها را راه‌اندازی کردیم و تولید دوباره صنایع دستی روستایی با تلاش گروههای محیط زیستی رونق گرفته، تورهای زیادی برای بهره‌گیری از طبیعت زیبای توران به این منطقه می‌آیند. او می‌افزاید: هرساله نزدیک به 8 تا 9 هزار نفر طبیعت گرد برای اینکه گورخر و یوزپلنگ و پلنگ و زاغ بور توران را ببینند به قلعه بالا می‌آیند، از طرفی اینقدر رفتار مردم نسبت به حیات وحش تغییر کرده که گاهی حیوانات تا پشت دیوار اقامتگاههای مسافران هم می‌آیند و آنها می‌توانند از نزدیک حیات وحش را ببینند اما در چند روز گذشته به دلیل سرمای هوا و خشکی محیط شاهد چرای گله‌های کل و بز و قوچ و میش در حریم روستا بودیم که همین امر موجب شد با همفکری اهالی روستا همه به کمک و یاری آنها بشتابیم و برایشان علوفه ببریم تا این زبان بسته‌ها از گرسنگی تلف نشوند.

او می‌گوید: چند سالی است که دیگر در قلعه بالا کسی شکار نمی‌کند چون همه مردم می‌دانند اگر این حیات وحش نباشد دیگر کسی به روستای ما نمی‌آید. به گفته او در حال حاضر 5 اقامتگاه بوم گردی در روستا ایجاد شده و مردم محصولات دامی و کشاورزی و نیز صنایع دستی‌شان را به توریست‌ها می‌فروشند. احمدی می‌گوید: هر سال حدود 700 طبیعت‌گرد فقط در اقامتگاه بوم گردی که من مسئولش هستم پذیرش می‌شود و از این میزان 17 گردشگر خارجی هم امسال داشتیم که بیشتر آنها اهل فرانسه، بلژیک و پرتغال بودند. این روستایی به «ایران» می‌گوید: در یکی از گردش‌هایی که با همین گروههای خارجی و ایرانی به پارک داشتیم موفق شدیم حتی یوزپلنگ هم ببینیم و همین وسوسه تماشای یوز ایرانی بسیاری از گردشگران را به منطقه می‌کشاند برای همین روستایی‌ها نمی‌خواهند یوزپلنگ توران منقرض شود چون معیشتشان به وجود این حیوان و دیگر گونه‌های جانوری کمیاب منطقه مثل

پلنگ و زاغ بور و گورخر آسیایی بستگی دارد. لذا حاضریم هر زمان لازم باشد به حیات وحش علوفه‌رسانی کنیم و قصد داریم حتی یک آبشخور هم برای مواقع خشکسالی در منطقه ایجاد کنیم.

رونق طبیعت گردی در روستای قلعه بالا در چند سال اخیر باعث شده برخی از روستایی‌ها حتی آغل‌هایشان را از پارک ملی توران هم خارج کنند تا امنیت وحوش با حضور سگ‌های گله تهدید نشود با این حال هنوز آغل‌های زیادی در پارک ملی توران وجود دارد و حضور دام و سگ‌های گله مهمترین تهدید منطقه به شمار می‌رود.

چه کسانی معیشت مردم را تغییر دادند؟

انجمن طرح سرزمین نخستین شکل غیردولتی زیست محیطی بود که برای حفظ یوزپلنگ توران، «ایجاد معیشت جایگزین و رونق اکوتوریسم» را در این روستا آغاز کرد. این تشکل غیر دولتی با حمایت مالی 36 هزار دلاری صندوق کمک‌های کوچک تسهیلات جهانی محیط زیست در ایران در مدت سه سال فعالیت چهره به چهره با مردم روستای قلعه بالا موفق شد بسیاری از بافته‌های سنتی اهالی روستا را بعد از سالها احیا کرده و آموزشهای لازم را برای ایجاد اقامتگاههای بوم گردی و راهنمایان تور به روستاییان ارائه کند. حامد مشیری، مدیرعامل انجمن طرح سرزمین در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید: سال 86 که پروژه را آغاز کردیم، قلعه بالا را کسی نمی‌شناخت. هدف ما حفظ یوزپلنگ ایران با مشارکت جامعه محلی بود برای همین باید علاوه بر آموزش‌های زیست محیطی به مردم، الگوی معیشتی را هم از دامداری و بعضاً شکار به سمت اکوتوریسم تغییر می‌دادیم. به میان مردم رفتیم و متوجه شدیم یکی از بافته‌های سنتی روستاییان به نام «تانه بافی» بیش از 30 سال است از بین رفته اما با کمک همین اهالی قطعات یک دستگاه پدالی تانه‌بافی را از خانه یکی از روستاییان پیدا و دوباره آن را راه‌اندازی کردیم. او می‌افزاید: در کنار ما گروه بوم پژوهان هم در بیارجمند مشغول آموزش‌های محیط زیستی شده و به روستاهای دیگر رفتند و حالا امروز ما شاهدیم که خوشبختانه مردم روستاهایی که در آنها کار کردیم خودشان یک قدم جلوتر از ما رفته‌اند و نه تنها از محل طبیعت گردی و ایجاد بوم گردی امرار معاش می‌کنند بلکه به اهمیت حیات وحش هم کاملاً پی برده‌اند.

قلعه بالا، حالا دیگر نامی آشنا برای بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی است، اما این نخستین و آخرین روستایی نیست که ساکنانش اینچنین با آغوش باز به استقبال حیات وحش می‌روند. با حمایت‌هایی که «صندوق کمک‌های کوچک تسهیلات محیط زیست جهانی» برای توانمندسازی جامعه محلی به منظور حفظ تنوع زیستی در بسیاری از مناطق ایران انجام داده حالا هر چند اندک، اما هستند مردمی که دیگر حیات وحش را نه یک تهدید بلکه یک فرصت برای بقا و رونق اقتصادشان می‌بینند.